

УДК 37.013:001.5

Нелля НИЧКАЛО

м. Київ, Україна

ПЕДЕВТОЛОГІЧНІ ПОШУКИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

В статті розглядається проблема розвитку педевтології як галузі педагогічного знання. Аналізуються дослідницькі напрями з проблем педагогічної майстерності вчителів. Уточнюється поняття нового педагогічного мислення педагога-новатора.

Ключові слова: педевтологія, інформаційно-технологічний розвиток, новаторство, педагогічна майстерність.

Постановка проблеми. До прогресивних тенденцій у розв'язанні проблем творчості вчителя на міжнародному рівні ми відносимо народження й інтенсивний розвиток педевтології як галузі наукового знання, як педагогічної субдисципліни.

Педевтологія (англ. *pedeutology*, фр. *pedeutologie*) – наука про вчителя та його професію, є важливою субдисципліною педагогіки, яка системно розвивається. Вона має понад столітню історію. Предметом цієї науки є обґрунтування положень щодо вчительської професії, зокрема: особливостей вчителя; добору кандидатів до вчительської професії, підготовки, вдосконалення і самоовдосконалення, самовдосконалення вчителів, їх професійного розвитку; авторитету і педагогічного таланту, результативності і цінності їх праці; умов життя; змін в професійній структурі вчительства; позиції і соціальних функцій вчительської професії; самосвідомості, професійного внутрішнього задоволення і самореалізації; педагогічного новаторства і дослідницької праці; методів контролю й оцінювання вчителів; потреб у вчителях; професійних доль випускників навчальних закладів, що здійснюють підготовку вчителів¹.

Впродовж останніх майже 200 років відбувається процес професіоналізації і розвитку професійних компетенцій вчителів.

Необхідність історико-філософського аналізу цієї проблеми на початку XXI століття зростає в геометричній прогресії. На основі вивчення літературних і документальних джерел виявлено, що проблеми підготовки вчителя “пронизують” науково-педагогічні дослідження. Вони здійснюються в трьох аспектах: 1) як спеціальні окремі дослідження; 2) як складова різних досліджень (історичних, дидактичних, методичних та інших); 3) як міжнародні проекти з проблем

вчителя, його творчої діяльності, його педагогічної майстерності.

Зазначимо, що кожний з цих аспектів має винятково важливе значення, оскільки дає змогу одержувати вагому інформацію про вчителя (його підготовку, умови професійної діяльності, підвищення кваліфікації, перекваліфікації; державну політику, спрямовану на підтримку вчителя, його соціальний захист). Такі аналітичні дослідницькі матеріали, одержані на різних рівнях (національному, регіональному, міжнародному), дають змогу створювати унікальні бази даних з подальшим їх використанням міжнародними організаціями для підготовки конвенцій, резолюцій, рекомендацій для урядів різних країн світу.

Аналіз останніх досліджень. У багатьох фундаментальних монографічних, науково-методичних збірниках праць з педагогіки і психології чимало уваги приділено цій проблемі. Спиною хоча б на короткому аналізі творчого доробку польських учених упродовж останніх років. Мова йде про наукові праці, які стали певним узагальненням попередніх багаторічних психолого-педагогічних досліджень і знаменують інноваційне прогностичне бачення цих проблем. Передусім звернемо увагу на методологічну працю професора Тадеуша Левовицького “*O tożsamości, kondycji i powinnościach pedagogiki*”.² З філософських позицій автор аналізує проблеми гуманістики і педагогіки, “кондицій педагогіки” на початку XXI століття, її розвитку (“*еволюції чи революції?*”), впливу на трансформаційні процеси в освіті. Глибокі роздуми викликають положення, обґрунтовані Тадеушем Левовицьким щодо освітньої політики (“*від демо-на минулого, через хаос етапу суспільних змін – до нової освітньої політики*”). Постановка питань: “*Pedagogika wobec (nie)moralności sfery*

¹ *Pedeutologia*. Cz. Banach // *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. T.IV. P. Wydawnictwo Akademickie “Żak”, Warszawa, 2005. — s. 301-306.

² Lewowicki T. *O tożsamości, kondycji i powinnościach pedagogiki*. Warszawa — Radom. Instytut Technologii Eksploatacji — Państwowy Instytut Badawczy. 2007 — 283 s.

publicznej”, “O potrzebie pedagogiki konstruktywnej” – це свідчення чесної позиції Вченого світового рівня й патріота своєї Вітчизни.

Цінний науковий доробок професора Тадеуша Левовицького представлено у монографії “Problemy kształcenia i pracy nauczycieli”³. Передусім у ній проаналізовано півстолітній досвід розробки і впровадження стандартів підготовки вчителів, викладено нетрадиційні погляди на цю проблему в контексті освітньої реформи та відповідних змін у доктринах підготовки педагогів. Українські дослідники (і не тільки українські) високо оцінюють запропоновані моделі підготовки вчителя з урахуванням сучасних потреб системи освіти і ринку праці. Безумовно, їх творче впровадження системно впливає на розв’язання цих проблем, що завжди залишаються актуальними.

Проблеми генези педевтології науково обґрунтовано й високопрофесійно викладено у підручнику “Pedeutologia”⁴, виданому в Варшаві у 2008. Його автор Хенріка Квятковська всебічно аналізує еволюцію поняття “вчитель”, теоретичні погляди на його особу, еволюцію професійних функцій учителя, розглядає концепції підготовки вчителя (“рефлексійної практики”, “через практику” та “гуманістичну концепцію підготовки вчителя”), а також професіоналізму вчителя, його професійного розвитку. Значний інтерес викликає зміст розділу, присвяченого професійній ідентичності вчителів.

Звернення учених до міждисциплінарних аспектів педевтології свідчить про глибокі пошуки з цього напрямку. Монографічна праця К. Дурай-Новакової (K. Duraj-Nowakowa) “Systemologiczne inspiracje pedeutologii”⁵ відкриває нове бачення реорієнтації і реінтерпретації філософії і методології педагогіки, можливостей системного моделювання в педевтології, соціалізації і професіоналізації педагогів у ситуаціях ризику, педевтологічної професіографії, “шоку майбутнього” в підготовці вчителів. Досить виваженим й обґрунтованим є висновок щодо повернення до “золотої середини” в підготовці вчителя. Поряд з цим доцільно також підкреслити значення циклічних збірників наукових праць з проблем учителя, підготовлених за результатами міжнародних і загальнопольських конференцій і виданих за науковою редакцією професора Е. І. Ляски (E. I. Laska), професора

Ф. Шльосека (F. Szlosek), Е. Салати (E. Sałata), Т. Яницької-Панек (T. Janicka-Panek) та інших польських вчених.

Реалізація широких дослідницьких напрямів з проблем педагогічної майстерності – справа не одного й навіть не декількох років. Це велика перспектива на досить тривалий час на різних рівнях – загальнодержавному, регіональних, а також на рівні навчальних закладів і науково-дослідних установ. На цьому шляху дуже важливо приділяти особливу увагу розвитку методологічної культури дослідників, які вивчають проблеми педевтології, а також пошуку нетрадиційних форм організації науково-дослідної роботи.

Виклад основного матеріалу. Однією з перспективних організаційних форм цієї діяльності є створення спільних науково-дослідних підрозділів з проблем педагогічної майстерності при академічних інститутах та вищих навчальних закладах. Саме такий шлях запропонував академік І. Зязюн. За його концепцією створено центри педагогічної майстерності у різних регіонах нашої держави.

Наголосимо також на винятково важливому значенні прийняття на загальнодержавному рівні Національної доктрини розвитку освіти (2002 р.), в якій окремий розділ присвячено проблемам підготовки педагогічних і науково-педагогічних кадрів.⁶ У цьому прогностичному документі зроблено висновок щодо неврегульованості визначення потреб у педагогічних працівниках, визначення обсягів державного замовлення на їхню підготовку. Спостерігається між-регіональна диспропорція в обсягах підготовки педагогів, не відпрацьовано механізм інформування випускників про наявність вакансій у навчальних закладах тощо. Не розв’язані також актуальні питання, пов’язані із сучасними підходами до професійної орієнтації учнів, особливо сільських шкіл, на педагогічні професії та їхньої попередньої підготовки до вступу у вищі навчальні заклади. Потребує вдосконалення механізм цільової підготовки вчителів, насамперед гостродефіцитних спеціальностей, та їх працевлаштування як у міській, так і в сільській місцевості.

Національна доктрина наголошує також на гострій потребі оновлення змісту педагогічної освіти, зокрема стосовно забезпечення випере-

³ Lewowicki T. Problemy kształcenia i pracy nauczycieli. Warszawa — Radom. Instytut Technologii Eksploatacji — Państwowy Instytut Badawczy. 2007.

⁴ Kwiatkowska H. PEDEUTOLOGIA. Podręcznik. Warszawa. Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne. 2008. — 260 s.

⁵ Duraj-Nowakowa K. Systemologiczne inspiracje pedeutologii. Kraków. „Impuls”. 2008. — 316 s.

⁶ Національна доктрина розвитку освіти // II Всеукраїнський з’їзд працівників освіти. — К., 2002. — С. 146—151.

дживального спрямування підготовки педагогічних працівників, оптимального співвідношення між професійно-педагогічною, фундаментальною та соціально-гуманітарною підготовкою вчителя. Необхідно ліквідувати розрив між змістом педагогічної освіти і досягненнями педагогічної науки і практики, здійснювати наукове супроводження інноваційних технологій.⁷

Помітною подією в історії освіти стало прийняття Кабінетом Міністрів України Державної програми "Вчитель" (28 березня 2002 р.), яку розроблено на період до 2012 року. Реалізація комплексу заходів, визначених на загальнодержавному рівні, потребує не лише значних фінансових витрат, а передусім визначення пріоритетності педагогічної освіти усіма органами державної влади та управління, а також здійснення цілеспрямованого наукового пошуку з цих проблем.

В одержанні нового наукового знання з педєвтологічного напрямку в Україні, Російській Федерації, Польщі та інших державах важливе значення мають дисертаційні дослідження. Ми високо оцінюємо результати докторських хабілітаційних досліджень. Цей величезний науковий пласт потребує окремого аналізу з метою виявлення перспективних ідей. Зазначимо, що в докторських хабілітаційних працях, захищених польськими вченими у спеціалізованій вченій раді Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України, а також в інших академічних інститутах і вищих навчальних закладах, узагальнено результати багатолітніх наукових досліджень з проблем підготовки вчителя та його професійного вдосконалення, педагогічної майстерності в різних організаційних формах і системах.

Оцінюючи доробок української наукової школи педагогічної майстерності, зазначимо, що її творчий колектив спирається на своїх попередників, які творили педагогічну майстерність своїми серцями і любов'ю до дітей. Наукова школа академіка І. Зязюна високо поцінована не лише в Україні, а й за кордоном. Тільки в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України підготовлено понад 80 докторів та кандидатів наук, які захистили дисертації з проблем учителя. Отже, творча праця колективу наукової школи педагогічної майстерності І. Зязюна творить нові концепції методики, інноваційні напрями у розвитку освіти, стверджує сміливі концептуальні ідеї, випускає у світ науково-педагогічні праці.

В "Основних напрямках досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні" зазначено, що реформування освіти, вирішальна роль учителя в цьому процесі спонукають до розширення наукових досліджень з актуальних проблем підготовки вчителя. На нашу думку, це має винятково важливе значення для педагогів усіх підсистем освітньої ниви: від дошкілля, початкової, основної, старшої школи до закладів систем професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Слід враховувати, що підготовка майбутніх педагогів для кожної ланки системи освіти має власну специфіку. Це також стосується і післядипломної освіти працівників різних педагогічних систем.

Одна із нагальних проблем сьогодення – розробка в Україні Концепції професійно-педагогічної освіти та визначення реальних кроків і заходів, спрямованих на підготовку педагогічного персоналу для системи професійної освіти інформаційно-технічної доби. Маємо визнати, що в Україні ще не приділяється належної уваги дослідженню проблем підготовки педагогів саме для професійної школи, хоча з проблем підготовки вчителів для початкової, основної і старшої загальноосвітньої школи здійснено чимало досліджень.

З кожним роком народжуються нові ідеї, концепції й нетрадиційні підходи до дослідження проблем педєвтології. Вони об'єктивно спонукають до розвитку творчої співпраці між конкретними вищими навчальними закладами та науково-дослідними інститутами. Внаслідок цього стають реальністю інноваційні міжнародні проекти. Один з них – підписання угод про співпрацю між Польською академією наук та Національною Академією педагогічних наук України, Вищою педагогічною школою Польської Спілки Вчителів у Варшаві та Житомирським державним педагогічним університетом імені І. Я. Франка, Академією спеціальної педагогіки імені М. Гжегожевської у Варшаві й Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка та багатьма іншими інституціями обох держав.

Зусиллями наукових співробітників НАПН України підготовлено "Білу книгу національної освіти", в якій наголошується, що Вчитель – найважливіша проблема державної політики. Про це з боєм у серці пише академік І. Зязюн – засновник української наукової школи педагогічної майстерності.

⁷ Державна програма "Вчитель": Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 28 березня 2002 р. № 379 // Освіта України. — 2002. — 2 квітня.

Спільні наукові пошуки, активна дискусія щодо методологічних проблем і можливостей реалізації державних програм розвитку педагогічної освіти з урахуванням традицій і досвіду кожної країни, особливостей розвитку національних систем освіти, на нашу думку, є перспективним шляхом суспільного розвитку в сучасну добу та в майбутньому.

Стрімкий інформаційно-технологічний розвиток на початку XXI століття зумовлює необхідність пошуку нетрадиційних підходів до розвитку педагогічного новаторства. Це особливе явище притаманне освітньо-виховним системам різних країн. Не випадково це поняття органічно увійшло в наукову термінологію, відображену в різних мовах: англійській (*educational inveliveness*), французькій (*innovation educative*), німецькій (*pedagogische neuerung*), російській (педагогическое новаторство) тощо. Як відомо з літературних джерел, існує багато визначень педагогічного новаторства. На думку відомого польського дидакта В. Оконя, це діяльність вчителів і вихователів, спрямована на поліпшення досвіду дидактичної і виховної праці через власні раціоналізаторські задуми. Зміст цього поняття може стосуватися змісту, методів, засобів, а також організаційних форм навчання і виховання. Новаторство пов'язане з потребою піднесення на вищий рівень креативності і досконалості шкільництва на різних щаблях, є передумовою педагогічної творчості.⁸ Ч. Баранський наголошував, що педагогічне новаторство – це впроваджені і поширені інновації в умовах конкретної освітньої установи, майданчика. Це також впровадження і поширення педагогічних інновацій, які вже відомі на теоретичному рівні, але на цьому конкретному майданчику ще не застосовувалися.⁹

Звернемося до визначення педагогічного новаторства, обґрунтованого академіком С. Гончаренком. Його суть збігається з трактуванням В. Оконя. Як зазначає С. Гончаренко “Новаторство педагогічне може здійснюватися у вигляді діяльності експериментальних, пілотних, авторських шкіл”¹⁰.

Поряд з цим є поняття “новаторський досвід”. Воно розглядається як принципово новий досвід педагога, що виходить за межі вже відомих наукових знань. Йому притаманна системна перебудова педагогом своєї діяльності, в ре-

зультаті чого досягається помітне підвищення ефективності педагогічного процесу.¹¹ Новаторський досвід окремого педагога, його нетрадиційність й інноваційність, яскрава індивідуальність авторського проекту не завжди одразу визнається в освітянських колах. Буває, що роками й навіть десятиліттями пробивається ніжне деревце педагогічної творчості, осяяне божим даром любові, до дитини. І цей духовний дар спонукає до невтомних пошуків нового. Такі педагоги мають тонкі душі і серця, вони ранимі від несправедливої критики некомпетентних контролерів від різних управлінських органів. Вони “незручні” для керівників загальноосвітніх і професійних навчальних закладів, оскільки не можуть погодитися з формальними бюрократичними інструкціями і вимогами, які гальмують творчий процес. Водночас зазначимо, що такі педагоги стають щасливими й розквітають у своїй творчості тоді, коли відчувають розуміння і підтримку.

У зв'язку з цим підкреслимо особливе значення нового педагогічного мислення, яке можна назвати фундаментом і водночас ключовою умовою розвитку творчої новаторської думки. Саме вона ламає стереотипи, відкидає застарілі педагогічні догми, які пустили міцне коріння в практиці роботи колективів закладів освіти різних типів і форм власності. Оті заскорузлі шаблони, що накопичувалися десятиліттями, не лише увійшли в нормативну й програмно-методичну документацію. На жаль, ними засмічено чимало підручників і навчальних посібників з педагогіки. Зрозуміло, що вони гальмують розвиток інноваційної педагогічної дії. Особливо наголосимо, що нове педагогічне мислення – це така потужна сила, яка пробуджує професійну творчість вчителя й водночас посилює його творчий потенціал. Нове педагогічне мислення можна порівняти з гірською рікою, яка стрімко й красиво несе кришталево чисту воду й водночас змітає піну й викидає на берег сміття. Біля такої ріки особливо свіже й чисте озонове повітря, тут приходять незвичайні думки і мрії, а серце аж щемить від радості...

Така аура радісної педагогічної дії панувала у Павлівській середній школі на Кіровоградщині, яку впродовж 22 років очолював видатний український педагог XX століття Василь Олександрович Сухомлинський. “Ми маємо справу з

⁸ Nowatorstwo pedagogiczne. A. Katus // Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku. T. III. M-O. Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Warszawa, 2004. — S. 703.

⁹ Nowatorstwo pedagogiczne. A. Katus // Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku. T. III. M-O. Wydawnictwo Akademickie „Żak”. Warszawa, 2004. — S. 703.

¹⁰ Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. — К.: “Либідь”, 1997. — С. 233—234.

¹¹ Педагогика. Большая современная энциклопедия. — Минск: ИООО “Современное слово”, 2005. — С. 366.

найскладнішим, найціннішим, найдорожчим, що є в житті, – з людиною. Від нас, від нашого вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя”¹² – в цих словах Василя Олександровича ніби сфокусована філософія нового педагогічного мислення.

Високі й глибинні ідеї пронизують науково-педагогічну творчість О. Захаренка – незмінного директора Сахнівської середньої загальноосвітньої школи у 1966–2002 рр. Ця школа була визнана авторською ще за життя Олександра Антоновича. Це була творча лабораторія, створена педагогом-новатором. Здійснені ним теоретичні обґрунтування, його роздуми й повсякденна педагогічна дія спрямовувалися на формування міцного колективу, якому мають бути притаманні такі важливі духовні цінності як любов до дітей, спільність мети, доброта, захопленість, творчість, працьовитість, прагнення бути для учнів взірцем.¹³

Професор, ректор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького так схарактеризував педагогічну систему О. Захаренка: “Педагогічним колективом Сахнівської школи були визначені декілька базових цінностей, що мають засвоїти учні. На основі прогресивних ідей багаторічного досвіду, під керівництвом академіка О. Захаренка вчителями було виділено десять загальнолюдських цінностей: Людина, Знання, Сім'я, Батьківщина, Соціальна справедливість, Праця, Культура, Мир, Милосердя, Земля. Формувати у дітей почуття гуманності, співчуття, толерантності, честі, любові, дружби, патріотизму як ціннісних орієнтацій, що мають бути втіленими в життя та норми поведінки – у такому напрямку працювали і працюють учителі Сахнівської школи. Перші кроки в реалізації цієї проблеми, на думку педагогів школи, полягають в утвердженні загальнолюдських цінностей. Це основа, на яку необхідно опертися в період метаморфози цінностей та ціннісних орієнтацій, зумовлених радикальними змінами в суспільстві”.¹⁴

З метою реалізації цих мудрих положень Олександром Антоновичем було розроблено методичні рекомендації. Отже, поєднання високої духовності, духу добра і добротворення, ау-

ри любові, патріотизму й цілеспрямованості, професіоналізму й відповідальності вплинули на формування унікальної педагогічної системи О. Захаренка. Високої наукової оцінки заслуговують введені й обґрунтовані ним такі поняття: “педагогіка конкретної дії”, “педагогіка трьох – учителя, батька, учня”, “педагогіка родини – еліксир психічного і фізичного здоров'я дитини”, “педагогіка вічної естафети поколінь – першоджерело формування патріотичних почуттів”, “педагогіка доброти і щедрості людської душі”, “педагогіка творення своїми руками добра на землі”, “поспішаймо робити добро”.¹⁵ Не можна не погодитися з професором А. Кузьмінським про те, що “ці слова стали крилатими висловами в педагогіці”.

Паралельно народжувалися, розвивалися, набували визнання й інші сучасні педагогічні системи, серед них – М.П. Гузика. Йдеться про директора Авторської М.П. Гузика експериментальної, спеціалізованої I–III ступенів школи-комплексу м. Южного Одеської області. Микола Петрович відомий в Україні та за її межами як педагог-новатор, засновник і керівник авторської школи. Він обґрунтував і реалізував у її діяльності особистісно орієнтовану систему навчання, виховання і розвитку учнів, розробив і втілює у життя унікальну модель загальноосвітнього навчального закладу¹⁶. Його цілеспрямована новаторська діяльність стала яскравим відображенням рис особистості педагога – творця, цілеспрямованого, наполегливого, гнучкого й динамічного в повсякденній педагогічній дії. Нині член-кореспондент НАПН України М. П. Гузик щедро ділиться досвідом, відчиняє двері своєї школи – наукової лабораторії для колег, які прагнуть докопатися до таємниць його творчості, зрозуміти індивідуальний стиль невтомних пошуків.

Можна було б наводити ще багато прикладів того, як нове педагогічне мислення педагога-новатора породжує інноваційну ідею, а її реалізація об'єктивно спонукає до педагогічної дії. Цій проблемі присвятив надзвичайну цінну монографію академік НАПН України, доктор філософських наук, професор І. Зязюн. У процесі педагогічної дії, в основі якої нове педагогічне мислення, народжуються інноваційні творчі задуми, сміливі ідеї. А вони, в свою чергу, відкрива-

¹² В. О. Сухомлинський. Сто порад учителям // В. О. Сухомлинський. Том другий. Київ: “Радянська школа”, 1976. — С. 420.

¹³ Академік із Сахнівки / за ред. проф. Кузьмінського А. І. — Черкаси: Вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького. — 2008. — С. 161—162.

¹⁴ Там само. — С. 162.

¹⁵ Там само. — С. 160—161.

¹⁶ Академія педагогічних наук України. Інформаційний довідник. — К.: Педагогічна думка, 2008. — С. 82.

ють і зміцнюють духовні й інтелектуальні сили, які збагачують дидактичний процес, роблять його творчим, динамічним, таким, що впливає на розвиток творчості і педагогів і учнів. У цьому динамічному процесі творення на освітянській ниві розвиваються нові виховні і методичні системи, народжуються інноваційні технології, форми й методи творчої взаємодії всіх учасників цього неперервного процесу.

Вважаємо за доцільне наголосити, що педагогічне новаторство тісно пов'язане з поняттям інноватика. На жаль, не досить високий рівень педагогічної культури й, напевно, недооцінка важливості врахування результатів наукових досліджень з педагогіки, психології та інших галузей знання призвели подекуди до підміни понять, а відповідно – й до деяких викривлень на практиці. В наслідок цього їх не можна розглядати як інноваційні. Є чимало прикладів, коли сумнівне й відповідальне виконання обов'язків у навчально-виховній роботі розглядається як інноваційна діяльність. Або ж інший приклад, коли багаторічний педагогічний досвід пропонується розглядати як інноваційний проект.

На нашу думку, розвиток інноваційних процесів у сучасній освіті потребує системного підходу. Необхідно враховувати, що педагогічна інноватика – це важливий напрям у педагогічній науці. Її мета – вивчення процесів і тенденцій в оновленні педагогічної діяльності, принципів, закономірностей.

У діяльності педагогічних колективів доцільно здійснювати класифікацію педагогічних нововведень. Як відомо, інновації в освіті систематизуються за напрямками, з урахуванням сфер застосування; а також масштабів перетворень та інноваційного потенціалу; позиції відносно свого попередника; місця появи; часу появи; рівня очікування, прогнозування і планування (очікувані планові нововведення і неочікувані,

незаплановані нововведення); а також від галузі педагогічного знання (дидактичні нововведення; виховні нововведення); а також від галузі педагогічного знання (дидактичні нововведення; виховні нововведення; навчально-виробничі нововведення, технологічні нововведення)¹⁷.

Останнім часом спостерігається прагнення окремих дослідників протиставити педагогічну творчість і педагогічну майстерність. Навіть має місце намагання визначити яке з цих двох понять (й, зрозуміло, педагогічних явищ) є головним. Вважаємо такий шлях хибним і неперспективним. Діалектичний взаємозв'язок, взаємозумовленість і взаємовплив сприяють розширенню творчих горизонтів й впровадженню нових сміливих проектів.

Це зумовлює необхідність продовження й водночас започаткування педевтологічних досліджень щодо: мети й особливостей сучасного й подальшого розвитку творчого вчительського руху, креативного в цьому невпинному процесі; психологічних і соціальних потреб в інноваційній педагогічній дії (за Дж. Девеєм); закономірностей розвитку педагогічної інноватики; обґрунтування на загальноосвітньому рівні інноваційних стратегій у підготовці вчителя, його неперервному професійному зростанні, вдосконаленні і саморозвитку.

Не так давно була видана фундаментальна міжнародна книга, присвячена 90-ій річниці від дня народження Святого Отця Яна Павла II – Великого вихователя і вчителя народів. “Semper in altum. Zawsze wzwyż” (“Завжди вгору”). Вже сама назва цього видання відображає ключову ідею видатного мислителя – людина, дитина, вчитель, батько й мати, уся педагогічна спільнота покликані активно діяти, розвиватися інноваційно, завжди йти вперед – “вгору”. Без цього цивілізаційний розвиток буде неможливим.

Нелля НИЧКАЛО

ПЕДЕВТОЛОГИЧЕСКИЕ ПОИСКИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКЕ

В статье рассматривается проблема развития педевтологии как отрасли педагогического знания. Анализируются исследовательские направления по проблеме педагогического мастерства учителей. Уточняется понятие нового педагогического мышления педагога-новатора.

Ключевые слова: педевтология, информационно-технологическое развитие, новаторство, педагогическое мастерство.

Nellya NYCHKALO

PEDEUTOLOGICAL SEARCHING IN PEDAGOGICAL SCIENCE

The paper considers the problem of development of pedeutology as a field of pedagogical knowledge. The research trends in problem of pedagogical skills of teachers are analysed. The notion of a new pedagogical thinking of educator and innovator is specified.

Keywords: pedeutolohiya, information and technological development, innovation, pedagogical skills.

¹⁷ Ничкало Н. Педагогічна інноватика у профтехосвіті України / Н. Ничкало // Професійно-технічна освіта. — 2007. — № 3. Спецвипуск. Всеукраїнська естафета інноваційних проектів. — С. 69—71.